

KESKNÄDAL

Ilmub aastast 1999

Hind 0,58 €

ISSN 1406-9083

Nr 44 (773) 16. november 2011

RAHVA POLIITIKALEHT

Telli KESKNÄDAL!

Loe, mis Eestis tegelikult toimub!

2012. aasta 12 kuuks **KESKNÄDAL** soodsalt:
üks aastatellimus vaid **20** eurot (tavahind 27 eurot)

Kampaania 16. november – 31. detsember 2011
kehtib ainult aastatellimuse kohta.

Tee
heategu!

Märka enda kõrval inimest, kes huvitub
rahva poliitikalehest ja telli KESKNÄDAL
sõbrale, tuttavale, vanematele jõuluringituseks!

President Ilvese salalaenud

Ilves ei deklareeri 2,28 miljoni kroonist võlga Soome pankadele

Presidendile kuuluva Erma kinnistu väljavõtte kinnistusraamatust näitab, et enam pole küsimus pisikestes eksimustes majandushuvide deklaratsiooni täitmisel, vaid tegemist võib olla teadlikult puudulike andmete esitamisega. Deklaratsioonis on kajastamata kohustusi kogusummas 2 288 000 krooni (146 230 €).

VIRGO KRUBE
MTÜ Eurosaadik

26. oktoobri Kesknädala artiklis „President eksis majandushuvide deklaratsiooni täitmisel 5 aastat järjest“ kirjutasin Toomas Hendrik Ilvese poolt oma kinnistu nime ja registrikoodi valesti märkimisest. Vaid ühe tähe ja ühe numbriga muutmisel järel ei olnud võimalik mitte kuidagi temale kuuluvaks pidada Abja vallas asuvat kinnisvara, mida teame Ärma taluna.

Presidendi kantselei loeb Kesknädalat

Et Vabariigi Presidendi kantseleis loetakse Kesknädalat, seda näitas reageering internetis avaldatud üleskutsele „Ärma talu raha lasteaedadele“ – pöörduti presidendi pildi kasutamise küsimuses lausa Tarbijakaitseametisse (vt www.kesknadal.ee). Seetõttu näis imelik 26. oktoobril ilmunud artiklile järgnenud vaikus. Ka 22. oktoobri Õhtulehe artikkel „Kui palju võib eksida

PRESIDENT ON END SURNUKS LAENAVA RAHVA EESKUJU: Aerofoto Ärma kinnistust, millele on Soome pankadest võetud 2,28 miljonit krooni deklareerimata laene.

president“ ei tekitanud vastukaaja.

Minu järgmine samm presidendi deklaratsioonis esitatud andmete õigsuses veendumiseks oli riiklikust kinnistusraamatust Ärma väljavõtte tellimine. Seda saab teha igäiks, kellel on internetiühendus ja valmisolek tasuda 2,27 eurot.

Erma kinnistul kolm laenu

Esimene üllatus uue info lugemisel oli, et Ärma kinnistu peale on võetud kolm laenu ja nende andjate kasuks on seatud hüpoteegid. Hüpoteek on kinnisasja pant, mis seatakse kinnisasja omaniku poolt võetava laenu tagamiseks. Hüpoteegi omanikul on õigus nõuda kinnisasja müümist, kui

võlga ei suudeta tasuda.

Toomas Hendrik Ilves on talle kuuluvale Ärma kinnistule seadnud **esimese hüpoteegi** 08.02.2001 summas 200 000 krooni Soomes asuva Merita Bank Plc. kasuks. Intressimäär on 15% aastas, kõrvalnõuete suurus 40 000 krooni. Kümme aastat tagasi välisministri ametis olnud Ilves märkis 17.12.2001 täidetud majandushuvide deklaratsioonis andmetena varaliste kohustuste kohta, et tal on Nordea Pangast võetud laen summas 173 433 krooni. Hüpoteegid kuuluvad deklaratsioonis järgmise punkti, kuhu Ilves on kirjutanud „Ei ole“.

Loe edasi lk 3

Juhtkiri

Ka võimekatel omavalitsustel läheb raskeks

GEORG PELISAAR
Põlva linnapea

Põlva – see on väikelinn, mis platseerus viimase Geomedia analüüsi alusel Eesti omavalitsuste hulgas võimekusele 12. kohale. Kohalike teenuste mahult oli Põlva koguni esikohal! Millised on need teenused, mida Põlva pakub?

Me toetame peresid lapse sünnil 320 euroga, maksame igale kooliteed alustavale lapsele 128 eurot ranitsatoetust ning igale õpilasele 25 eurot koolitoetust. Kui riik maksab koolitoiduks üksnes põhikooliõpilastele ja 78 senti päeva kohta, siis Põlva linn toetab kõiki õpilasi lisaks 45 senti ulatuses ning tasub vajadusel õpilase kogu toiduraha. Linnaeelarves on eraldatud vahendid õpilaste bussisõidu kompenseerimiseks ja ka osade tudengite õppetootusteks. Meil on lisaks huviringidele ja -klubidele oma spordi-, muusika- ja kunstikool. Kui spordikoolis osalemine maksab Põlvas praegu 3 eurot ja muusikakoolis käimine 14 eurot kuus, siis linn eraldab oma eelarvest õpilase kohta lisaks vastavalt 60 ja 121 eurot kuus. Kevadel koolide lõpuaktustel oli vahva tunnistada, et vaid üksikud õpilased polnud mõne huvialaga tegelnud. Kahe tavakooli ja lasteaia kõrval on Põlvas oma lasteaed ja kool ka puuetega lastele. See on kallis, aga väga oluline teenus peredele, et mitte jätta neid üksi oma mures ja tagada vaimupuudega lastele kasvõi minimaalne endaga toimetulek. Kokku kulub puuetega inimeste hooldamise teenusele Põlva linnaeelarvest 102000 eurot aastas. Et veidigi kahandada hinnaralli mõju, maksame paljulapselistele peredele ja pensionäridele jõulutoetust ning tagame eakatele tasuta bussisõidu. Põlva linnal on ka oma haigla, kus linna toel on elanikele arsti vastuvõtt ja haigla voodipäev tasuta. Kokku kulub Põlva linnas tänavu sotsiaaltoetusteks 455925 eurot, millest 113545 eurot tuleb riigilt ja 342380 eurot linnaeelarvest.

KESKMÖTE: Mul pole suuremat soovi, kui et riik tagastaks selle, mis omavalitsustelt ehk oma inimestelt võetud.

Samas ei tohi unustada, et üksnes leivast ei saa keegi sära silmi. Ka Tallinnast ja Tartust kaugemal vajatakse meelelahutust, mille

eelduseks on soe ruum ja võimekad eestvedajad. Põlva õnn, aga ühtlasi ka õnnetus peitub mitmes liigagi mahukas hoones, mida linn majandab. Kultuurile ja spordile kokku kulub linnaeelarvest tervelt 19,7 protsenti.

Eelkirjeldatud teenused pole Põlvas tekkinud ühe aastaga. Seni on kõike seda suudetud, kuigi 2008. aastal riigi kärped viisid eelarvest üle miljoni euro. Kuigi kärpeid nimetati toona ajutisteks, pole maksubaasi tänini taastatud. Nii on Põlva linna rahakotis pisut üle 6 miljoni euro, aga nii suure teenuste mahu juures tänavate, koolide, ka kultuurikeskuse päästestüsteemi uuendamise investeeringuks enam raha ei jätku. Riik prognoosis mullu tulumaksu kasvu 2011. aastaks omavalitsustele 6,5 protsenti. Tegelik kasv jääb paraku märksa väiksemaks ja esimest korda viimase kümne aasta jooksul tuleb tunnistada, et Põlva eelarve jääb miinusesse. Oma osa on kindlasti väljarändel – tänavu on Põlvast lahkunud 276 inimest. Valdavalt tööealised lastega pered, kellest määrav osa on uueks elupaigaks nimetanud Soome. Põlvasse on küll kolinud 220 inimest, aga peamiselt pensionärid või lastega üksikemad.

Täna täitub mul täpselt pool aastat Põlva linnapeana ja mul pole suuremat soovi, kui et riik tagastaks selle, mis omavalitsustelt ehk oma inimestelt võetud. Vaadates veelkord Geomedia võimekus-tabelit, olen veendunud, et kui Põlva on hädas, on teised veel suuremas hädas. Olen vägagi nõus president Toomas Hendrik Ilvesega, kes kohtumisel Riigikogu rahanduskomisjoni liikmetega ütles: „Omavalitsuse võimekuse küsimus pole pelgalt õigusteoreetiline, see on otseselt inimeste õiguste küsimus.“ Otsustamise õigus on nüüd Riigikogu liikmetel, aga ma kohe kuidagi ei usu, et sealne enamus suudab kummitempli-rollist kõrgemale tõusta. Oleksin õnnelik eksides!

NÄDALA NUPUD

Kui Niguliste tagastatakse, kolib muuseum sealt välja

14. novembri ajaleht Pealinn kirjutab, et kui Niguliste hoone antakse üle kirikule, siis kolib muuseum direktor Tarmo Saareti kinnitusele sealt oma varad välja. Seega Niguliste tagastamine seab ohtu muuseumi kultuurivarad. Eesti Evangeelne Luterlik Kirik (EELK) ajab vastandlikku juttu, öeldes ühelt poolt, et kirik ei hakkagi Niguliste iga päev kasutama, siis aga väidetakse, et Niguliste uksi külastajate ees ei suleta.

Saaret räägib, et hoone on taastatud muuseumiks. „Selleks ehitati näiteks garderoob, kuhu inimesed saavad oma üleriided jätta, et ei tekiks liigset niiskust. Muuseumis on väga ranged sisekliima tingimused – temperatuur, niiskus jne. Kes ikkagi hakkab vastutama riikliku tähtsusega kunstikollektsiooni säilimise eest? Kollektiivne vastutus tähendab, et keegi ei vastuta.“

Kunsti-eadlase Jüri Kuuskemaa (*pildil*) sõnul oli keskajal keelatud kinnisvara, maade või ehitiste kinkimine sellistele institutsioonidele nagu kirik, klooster, seek. „Keskajal oli lugu nõnda, et oma hingeõnnistuse nimel tegid kodanikud kirikule soodustusi ja

annetusi, lootuses pääseda põrgust või puhastustest. Ometi kehtis annetuste tegemisel üks oluline piirang. Juba Lübecki õiguse Tallinna koodeksis aastast 1282 on paragrahv nr 28: „Keegi ei või ega tohi oma päritud kinnisvara anda jumalakojale muidu, kui ta vaid müüb selle hõbeda eest ja annab selle jumalakojale. Kes aga selle vastu eksib, see peab maksma hüvitist kümme marka hõbedat. Kui nii ei sünni, ei jää kingitus seaduslikuks.“ Kuuskemaa küsib: milleks EELK-le Tallinna südames veel üks kirik, kui olemasolevadki on tihti tühjapoolsed? Tema sõnul püüdleb luterlik kirik visalt hoone omanikuks saamise poole, tahtmata aga endale võtta kaasnevaid kulusid. Kuuskemaa ütleb Pealinnale, et Niguliste üleandmine Kultuuriministeeriumi algatusel EELK-le oleks sisuliselt riigivara loovutamine, kinkimine ehk annetamine. Kas on see vajalik millekski enamaks kui mõningate algatajate hingeõnnistuse tagamiseks ning poliitilise kapitali kogumiseks valitsusele EELK ringkondades? Tallinna linn on algusest peale olnud järjekindlalt seisukohal, et Niguliste peab kuuluma rahvale.

Aasta Liberaal Samost liberaalse ajalehe vastutavaks pea-peatoimetajaks

13. novembril tähistas Liberalismi Akadeemia liberalismpäeva, millele pühendatud seminaril kuulutati Aasta Liberaaliks 2011 ajakirjanik Anvar Samost, keda eesti kuulaja tunneb pigem Rahvusringhäälingu saate „Olukorrast riigis“ kauaaegse „vihapurskajana“ ja „Keski-vihkajana“. Piduliku üritusega märgiti samas Reformierakonna 17. tegutsemis-aasta täitumist. 14. novembril tuli uudis, et seesama Samost kinnitatakse Postimehe vastutavaks pea-toimetajaks ja juhatuse esimeheks. Postimehele võiks siinkohal ainult kaasa tunda, sest liberaalimus Siim Kallase õnnistusega aastapreemia Samostile mõjus lehele nagu juudasuudlus. Mitte et keegi seda poleks varem arvanud ja teadnud, aga nüüd on ikka ametlikult Reformi märk otsaesel nii pea-peatoimetajal kui ka tervel lehel.

Muuli tagasivõtt Postimehe kõrgele palgale on nüüd vaid vormistamise küsimus.

Muusik Mihkel Mattisen: ohtlik on usaldada peavoolumeediat

Raadio Sky Plus 10. novembri hommikuprogrammis osales endine ansambli *Jam* solist ja praegune *Violina* produtsent ning muusik Mihkel Mattisen (*pildil*), kes enda sõnul ei usalda majandusteemadel sõna võtvat *mainstream*-meediat. Selle asemel usaldab ta internetis kirjutavaid majandus-analüütikuid, keda *mainstream*-meedia sisuliselt väldib. „See on sinu enda valik, keda sa usud,“ märkis Mattisen. Muusik ütles, et buumiajal, kui kõigil põsed õhetasid suurest edust ja *mainstream*-analüütikud teatasid, et minna saab üksnes paremaks, oli tegelikult vägagi palju ka neid inimesi, kes rääkisid täpselt, mis hakkab toimuma mõne aasta pärast. Mattiseni sõnul neid internetis esinevaid analüütikuid on ta kuulanud pikemat aega, ja kõik, mida need inimesed ennustasid aastaid tagasi, hiljem ka toimus. „Loomulikult ma ka praegu jälgin, mida need inimesed räägivad,“ kinnitas Mattisen. Tema hinnangul isegi kui nende analüütikute arvamused alati 100 protsenti tõe ei vasta, siis vähemasti pole nad mõjutatud sellest, mida poliitikud ja pangainimesed tahavad meile ütelda läbi peavoolumeedia. „Väga ohtlik on kuulata ainult seda, mida sulle ajalehtedes ja televisioonis räägitakse,“ arvas Mattisen. Kesknädala arvates järelikult hakkab järjest rohkem inimesi aru saama, mis Eestis tegelikult toimub. Asi seegi!

Raha panga asemel hoiuühistusse

USA-s algatati 5. novembril üleriigiline uus protestiliikumine ehk pangast loobumise päev (*Bank Transfer Day*). Protestitakse suurpankade ahnuse vastu – pangad otsustasid järsult tõsta klientide krediitkaarditasusid korvamaks majanduskriisi ajal vähenenud kasumeid. Näiteks *Bank of America* kergitas krediitkaardi kuutasu 5 dollarini. ABC Newsi teadet selle kohta vahendas 7. novembril uudisteportaal minut.ee.

Alates 29. septembrist on vähemalt 650 tuhat ameeriklast juba viinud oma rahad üle kohalikesse kasumit mittetaotlevatesse hoiu-laenuühistustesse ning see üleviimine jätkub. Juba teatati, et mitte vähem kui 50 tuhat inimest üle Ameerika plaanib oma kontod

suurpankades sulgeda ja viia hoiused üle kohalikesse hoiu-laenuühistustesse. Lähiajal paigutatakse hoiu-laenuühistustesse veel vähemasti 4,5 miljardit dollarit.

Protestiliikumise facebooki-leht kogub populaarsust – 57 000 FB kasutajat on märkinud ennast *Bank Transfer Day* fänniks.

Eestis midagi sarnast esitsa ei toimu. Suurel osal inimestest polegi midagi kuhugi üle viia, teine osa töötab välismaal ja kolmas, õige tilluke osa, hoiustab oma suurt raha Šveitsi jt pankades. Ka on Eestis kõvasti hoidutud hoiu-laenuühistuste levida laskmisest, et vältida pankadele konkurentsi tekkimist.

HIIBUSE NÄDAL

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
6 274 573

Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee

Toimetus käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

President Ilvese salalaenu

Algus esilehel

Järelkult esitas välisminister Ilves teadvat valeandmeid Erma hüpoteegi kohta.

Teine hüpoteek on seatud 11.09.2003 kinnistamisavalduse alusel summas 308 000 krooni Soomes asuva Nordea Bank Finland Plc. kasuks.

Samale pangale on seatud ka kolmas hüpoteek, mis on sõlmitud 18.02.2005 asjaõiguslepingu alusel summas üks miljon seitsesada kaheksakümmend tuhat (1 780 000) krooni ja sisse kantud 1.03.2005 kohtunikuabi S. Jõela poolt.

Kokku on Erma kinnistule seatud kolm hüpoteeki kogusummas 2 288 000 krooni.

Võlad Eesti, Saksa ja Soome pankade ees

Majanduslike huvide deklaratsioonist tuleb märkida hüpoteegid, mille suurus ületab deklareerimise ajal eelmise kuue kuu ametipalga. Ilvese puhul oli selleks piiriks 2001. aastal 174 tuhat krooni ja 2007. aasta kevadeks 428 tuhat krooni.

26.04.2007 täidetud deklaratsioonist leiame Nordea Panga 627 487 kroonise eluaseme-laenu ja 3 280 068 kroonise Saksa HypoVereinsbank'i laenu kinnisvara soetamiseks. Võlgade ja hüpoteekide reale on märgitud kaks kinnisvõlga

Saksa Bayerische Hypotheken- und Wechsel-Bank AG-le summas 4 328 000 krooni.

Siiani oli Ilvesel viimase esitatud deklaratsiooni järgi kohustusi Eesti ja Saksa pankade ees 8,33 miljonit krooni, kuid kõigest 2,27 euro kulutamise paljastusid kinnistusraamatust veel avalikustamata 2,28 miljoni kroonised kohustused Soome pankade Merita ja Nordea ees.

Tõeline infopomm

on sissekanne III jaos kooramatiste ja kitsenduste kohta, mille kohaselt kõik Erma kinnistul asuvad ehitised ja rajatised kuuluvad hoopis osaühingule Ermamaa, kuid mitte presidendile.

7. septembri 2005 kande järgi on 19.08.2005 sõlmitud asjaõigusleping, mis annab hoonestusõiguse 25 aastaks OÜ Ermamaale, mis vastavalt lepingu punktidele 5.1.1.-5.1.3 kohustab maksta hoonestusõiguse tasu kinnistuomanikule Toomas Hendrik Ilvesele. Äriregistri järgi on alates 14.03.2005 OÜ Ermamaa ain-saks osanikuks Evelin Ilves. Sellest järeldub, et härra presidendil maal asuvad Ärma talu hooned kuuluvad hoopis presidendiproua firmale OÜ Ermamaa, mis maksab selle eest tasu kinnistuomanikule.

Ilves ei deklareeri ka hoonestusõiguse tulu

Hoonestusõiguse eest saadavat tulu ei ole Toomas Hendrik

HÄMARAD LOOD: Ilves kobab oma Erma kinnistuga pimeduses. Muu meedia prožektorid (või vähemalt taskulambid) millegipärast ka ei valgusta – huvitav, miks? Miks panna välispankadele miljoneid võlgnev riigi esimene mees vägisi uuesti presidendiks? Miks Ansipil oli seda vaja? Kas selleks, et (mõtteviisi näide) kui sina oled sulgi, siis pead laskma meil ka olla? Foto Virgo Kruve

Ilves eelneva viie aasta jooksul samuti oma deklaratsioonin avalikustanud. See kuulub 12. punkti „Muud regulaarsed

tulud“ alla, kuid sinna on president viimased viis aastat märkinud „Ei ole“.

„Ei ole“ tähendab kaht või-

malust: kas on OÜ Ermamaa jätnud täitmata oma kohustuse kinnistu omanikule tasu maksta või on president jätnud hoonestusõiguse omanikult saadud tulud avalikustamata? Esimesel juhul peaks perekond Ilves seda omavahel arutama, teisel juhul peab president Ilves seda tegematajättmist selgitama deklaratsioonide hoidjatele.

Riik pigistab silma kinni

Pärast tutvumist Erma kinnistu väljavõttega saan nüüd paremini aru, miks Toomas Hendrik Ilves välistas möödunud aasta detsembris Edgar Savisaare juhitava Keskerakonna osalemise valitsuses. Savisaare puhul on tegemist endise siseministriga, kes võib teab veel mida välja nuuskida. Selles suhtes on Ärma talu elanikele keemikuharidusega varasem majandusminister Andrus Ansip ohutum. Lisaks võivad esineda veel mingid „käsi peseb kätt“ -stiilis kokkulepped presidendit institutsiooni ja juhtiva Reformipartei vahel. 3. novembri ajalehes „The Guardian“ (Suurbritannia) nimetas Jamie Kitman (Ilvese koolivend USA-st) Ilvest Reformierakonna toetuse nautijaks, kuigi samas lauses mainiti ka sotsiaaldemokraatide hulka kuulumist.

Ma ei arva, et olin esimene, kes leidis avalikust registrist presidendil deklareerimata

jätud 2,28-miljonise laenukohustuse. Kuid ma ei oska selgitada, miks pole seda märganud ametlikud järelevalve teostajad eelneva viie aasta jooksul. Võib-olla on nad silma kinni pigistanud, sest president on üks nende hulgast? Lihtsam on korruptsioonin süüdistada opositsiooni kui oma semu.

Nende süüdistustega lõhuti ju näiteks eelmise presidendit partei Rahvaliit.

Toimetusest: Virgo Kruve (34) kuulub MTÜ-sse Eurosaadik. Ta kirjutab ajalehtedele ja portaalidele faktidel põhinevaid uurivaid artikleid. Emotsioone on neis vähevõitu – avaldatud faktide reast peab lugeja ise järeldused tegema.

KESKNÄDAL KÜSIB: MIDA SELLE KÕIGE KOHTA ÜTLEB RIIGIKOGU KORRUPTSIOONIKOMISJON? VAIKIMINE LÄHEB JUBA PIINLIKUS. TÕEGA OLEKS PIDANUD VÄLJA TULEMA JUBA ENNE PRESIDENTI AMETISSE TAASKINNITAMIST.

Lp lugejad!

Järgmisel aastal jätkame Erma korruptsiooni paljastamisega. Jääge lainele ja tellige Kesknädal ka uueks aastaks!

Peaminister käis eakaid solvamas

Peaminister Andrus Ansip oli Tallinna Pensionäride Ühenduse eestvedamisel kutsutud 11. novembril Rahvusraamatukokku pensionäride ette. Läksin kohale lootuses, et peaminister võtab eakaid kuulda ning edaspidi pöörab tähelepanu valupunktidelt, mis tänaseid ja homseid pensionisaajaid puudutavad.

Paraku tuli nii minul kui ka saalitäiel pensionäridel tulla kohtumiselt tagasi nõrdimusega, hinges tunne, et eakana ei ole me midagi väärt.

Ansip ei tea pensioni suurust

Kohtumine küttis kirgi algusest peale. Publik oli tõre, kuid peaminister püüdis rahulolematutest häältest üle rääkida. Asi kippus kontrolli alt väljuma, kui Ansip eksis keskmise pensioni suurusega 100 euro võrra, minnes pensionisaajatega suisa vaidlema. Me mõistame, et tema jaoks pole tegemist märkimisväärse summaga, kuid pensionäridele on see ligi pool pensionist.

Ma poleks ehk vaevunud kirjutama, kuid mind solvas väga peaministri üleolev suhtumine eakatesse inimestesse. Ta ei püüdnudki riigimeheks jääda. Ta ei püüdnudki mõista, mil-lises seisus eakad inimesed elavad. See ei ole inimväärne elu. Mind hämmastas, kuidas Ansip küsimustele vastates mängis osavalt demagoogiaga,

läks vastustes lihtsalt üle teistele teemadele ning rääkis musta valgeks, kuni sattus varemõelduga vastuollu.

Üksnes mõni näide. Peaminister tõi eeskujuks Põhjamaid, kui aga eakad hakkasid nõudma astmelist tulumaksu, mis Põhjamaades on edu toonud, teatas Ansip järe-sult, et Põhjamaid ei saa võrdluseks võtta, andmata ühtegi argumenti. Astmelist tulumaksu defineeris ta aga tublide inimeste karistamisena. See viimane lõi mulle valusalt hinge. Härra peaminister, kas kõrget palka saav ametnik on tublim kui üksikema, kes töötab kolmel töökohal, et oleks lapsele midagi süüa anda? Või tublim kui eakas, kes ei saa pensionile jääda, sest siis ei jääks kommunaalkulude ja arstirohtude kõrvalt raha toidu ostmiseks? Kas ongi nii?

See olevat hea, kui eest-lased kodumaalt ära lähevad!

Eestlaste massilises kodumaalt lahkumises nägi peaminister

Ansip

üksnes head, mingu aga! Ja isegi kui ei tule kunagi tagasi, saavad väljarännanust üksnes suured teadlased ja haritud inimesed, kes toovad riigile au. Ka sellest häbiplikist suutis ta teha eduloo, jättes märkimata tuhande kodu, kus lapsed kasvavad ilma isata või emata, sest pered on lõhutud, et võõrsil igapäevast leivarahha teenida. Valik on ju lihtne: kas perekonna kaotus või nälg Eestis?

Jutuks tuli ka Riigikogu liikmete palga tõus. Paraku seda teemat ei pidanud peaminister üldse vajalikuks kommenteerida. Mis puudutab pensionide tõusu, tegi Ansip selgeks,

et ega me ometi taha, et riiki tabaks õnnetu Kreeka olukord. Ehk siis – vait olla ja edasi teenida. Kuidas kahe euroga päevas ära elada, jäi vastusetta.

Eakate mõnitamine ja lollitamine kestis kaks tundi. Küsimusi oli ohrasti, kuid enamik neist jäidki küsimata ja vastusetta, sest peaministri taktika vastamisel pikalt keerutada ei andnudki võimalust. Ärgu peaminister arvaku, et suutis pensionärid ära lollit-

tada. Saalis olid arukad inimesed. Eakad, kes olid tulnud lootuses leida mõistmist ja hoolimist, lahkusid solvatusena. Rahulolematus kasvas.

Uskuge, härra peaminister, me oleme küll vanad, kuid meie mälu on veel hea. Järgmiste valimisteni küll.

Viivi T.

pensionär (autor toimetusele teada)

Keskerakonna Senioride Kogu esimees Elmar-Johannes Truu:

„Praeguse pensioniga on raske toime tulla. Ülikõrgeks on tõusnud kodukulud, toasoe, toiduainete hinnad jätkavad tõusu. Eesti on sotsiaalkait-selt – lapsetoetused, pensionid, sotsiaaltoetused – Euroopa nõrgemaid. 100 000 alla 200-eurost pensioni saavat pensionäri on korralikud inimesed, kes maksavad ausalt kõik maksud, üürid jm. Pärast ülekandeid jääb neil korralikel inimestel toidule 1–2 eurot päevas. Kuidas ära elada!? Viimasel kohtumisel peaminister Andrus Ansipiga küsisin seda temaltki. Mõistlikku vastust ei tulnud. Kui Eesti jätkab sotsiaalvallas tänasel kursil, on sotsiaalne katastroof vältimatu. Tegelikuses on see juba isegi pihta hakanud. Inimestel pole raha hammaste raviks. Kui hambad läinud, on ka ülejäänud tervis kiire minema.“

KENA kogub allkirju tasuta koolitoidu kaitseks

Keskerakonna Naiskogu (KENA) kogub üle Eesti allkirju toetamaks erakonna algatust tasuta koolitoidule lasteaiast gümnaasiumini.

Mailis Reps:

„Riigikogu Keskkrafraktsioon tegi ettepaneku riigieelarve muutmiseks, et suurendada koolitoidule eraldatavat rahasummat. KE eestvedamisel hakkasid tasuta lõunat saama põhi- ja kutsehariduskoolide õpilased, nüüd soovime seda laiendada ka gümnaasiumiõpilastele. Meie ettepanekuga kataksime 1,5 eurot maksva toidukorra ka 5-7 aastastele lasteaias-tele.“

Allkirju koolitoidu toetuseks koguvad igas maakonnas KENA liikmed. Allkirju saab anda kõigis Keskerakonna büroodes.

Tallinn arutab „mägede“ tulevikku

Niisugune poole sajandi vanuste paneelmajadega elurajoon nagu Mustamäe vajab terviklikku uuendamist programmi, leiab Tallinna visiooninõukoda, algatades laiema arutelu.

16. novembril toimub Tallinna 9. visioonikonverents „Uus elu mägedele“. Konverents keskendub moraalselt ja füüsiliselt vananenud elurajoonide uuendamisele. Näiteid esitatakse Berliinist, Moskvast ja Tallinna Mustamäelt. Tallinna linnavolikogu esimees Toomas Vitsut meenutas, et peatselt möödub 50 aastat esimeste elamute rajamisest Mustamäele. „Ehitamisel elueaks määratud 25 aastat on neil elamutel juba kahekordselt ületatud ja seega on viimane aeg selgusele jõuda, kuidas mitte ainult üksikutesse hoonetesse, vaid tervetesse elurajoonidesse uus elu sisse puhuda.“

Tallinna linnavolikogu juures tegutseva visiooninõukoja liikmed käisid õppereisil Berliinis tutvumaks terviklikult uuendatud elamupiirkondadega. Saksamaa praktikat on kavas tutvustada Tallinna visioonikonverentsil.

„Linnakeskkonna ajakohastamine pole aktuaalne ainult Tallinnas, vaid ka teistes linnades, kuhu omaaegne massehitus on jätnud pändiks hulga energiakulukaid ja vananenud suurpaneelmajade. Berliinis ja küllap mõnes teiseski linnas on nendega süsteemselt tegeldud. Küsimus pole üksnes selles, kuidas muuta majad soojapidavaks ja väliselt ilusamaks, vaid ka nende hoonete kestmisest ja nüüdisnõuetele vastavuses.“

Tallinna visiooninõukoda juhivad linnavolikogu esimees Toomas Vitsut ning selle liikmed on Hardo Aasmäe, Ignar Fjuk, Mati Heidmets, Jüri Kaljuvee, Sulev Mäeltsemees, Tiina Mägi, Mart Saarma ja Erik Terk.

Ester Šank
Tallinna linnavolikogu avalike suhete nõunik

Vajame korteriühistute abistamise riiklikku keskust

Eestis on erastatud ja korteriühistustesse ühendatud üle 90% elamufondist. Selle poolest on meie riik esireas Euroopas, kus niisuguse haldusvormiga on eri riikides hõlmatud 13–40% korterelamutest.

ERIKA SCHOLLER
Keskerakonna Kristiine piirkonna juhatuse liige

Kahjuks on korteriühistute haldamine kontrolli ja ühistute tegevust reguleeriva õigusloome puudumisel ise raskes olukorras. Tsiivilõigus ja elamumajanduse alased seadused on paljude muutumise tõttu keerulised ja tihti vastuolulised, mis loob soodsa pinnase kuritarvitusteks. Kuna töötan sel alal juba üle 10 aasta, olen aeg-ajalt taoliste juhtumitega kokku puutunud. Seepärast olen palju kordi pöördunud kohalike võimude, Tallinna linnavalitsuse ja riigiasutuste poole, et kutsuda neid üles koostööle probleemide lahendamisel. Selleks et saada vajalikku tulemust korteriühistute tegutsemise reguleerimiseks ja kontrollimiseks, ei piisa tegelemisest iga ühistuga eraldi – on vaja üldist lähenemist.

Praegu on pakilisim ettepanek korteriühistute abistamise riikliku keskuse loomine, kus struktuuri põhiüksusteks oleksid juriidiline, tehniline ja rahandusosakond.

Juriidiline osakond

peaks tegelema korteriühistute õiguslaste küsimustega, aga ka korteriomanike ja juhatusliikmete nõustamisega. Oluline oleks, et ühistute abistamise riiklik keskus võiks nõustada maksevõrglasi, mis on praegu väga valus teema. Juriidiline osakond võiks läbi vaadata ühistute vaidlusaluseid avaldusi, et leida kohtueelseid lahendeid (niisugune positiivne praktika on juba töövaidluste komisjonil). Nii saaks keskus vähendada kohtuasjade arvu ja koostada ühistute jaoks lahendite statistika, mis tunduvalt kergendaks nii kohtute kui ka ühistute tööd. Kuid juriidilise osakonna üheks tähtsamaks lülits oleks olemasoleva seadusandluse parandamine ühistute kui struktuuriüksuste töö kergendamiseks.

Tehniline osakond

peaks lahendama kinnisvara hooldamise küsimusi. Üks põhiülesanne oleks seadusandluse ja normatiivaktide täitmise kontroll. Kahjuks selline kontrollorgan meie riigis praegu puudub. Ühistute abistamise keskuse tehniline osakond peaks korraldama planeeritavate remonditööde hankeid, tehes ära konkursi eeltöö

(projekti kontrollimine, tehnilise järelevalve valik, konkursi väljakuulutamine). See võimaldaks leida tööde teostamiseks usaldusväärse partneri, kel oleks staaži, litsentsi ja kogemusi, ning mis eriti tähtis – väldiks riigivõrglaste välja valimist. Samuti oleks tagatud aus valik konkursi alusel.

Riik ei oleks tohtinud jätta korteriühistuid omapead. Mitme astme kohtutes on tohtu hulk korteriühistute tegevusega seotud kohtuasju.

Rahandusosakond

peaks eelkõige tegelema korteriühistute finantstegevuse analüüsiga. Osakond võiks osutada abi neile korteriühistutele, kes soovivad saada rahalist abi Euroopa fondidest ja Kredexi-taolistest asutustest. Osakonna korraldatud sõltumatu audit aitaks ühistutel vältida kohtuprotsesse ja trahve. Keskuse iga osakond võiks ja peaks koolitama ühistutega tegelevaid inimesi. Muidugi ei ole võimalik mõista ühistute töö iseärasusi ja muresid ilma nendega pidevalt töötamata. Kinnisvarahalduse

kitsaskohad ja nende lahendamise parimad võimalikud variandid selguvad ainult pidevas läbikäimises ühistute esindajatega.

Sellepärast tahame koos Tallinna linnavalitsuse nõuniku Jelena Kalbinaga ja elamuteliiduga hakata korraldama regulaarseid kokkusaamisi, kus oleksid esindatud ka korteriomanikud, kohalike võimude ja riigivõimu esindajad. Vastastikused kohtumised aitavad kaasa dialoogile, värske informatsiooni kiirele levimisele, ettevõtmiste tulemuste hindamisele ja edasiste sammude kavandamisele.

Lõppude lõpuks saavad inimesed nii oma arvamuse välja öelda ja taastada usu õiglusesse. Projekti rakendamisel loodame korteriomanike suurt osavõttu ja toetust. Usume, et sellised kokkusaamised hakkavad toimuma üsna sageli ja et me lõpuks jõuame soovitud tulemusteni.

Täna on täiesti selge, et riik ei oleks tohtinud jätta korteriühistuid omapead. Mitme astme kohtutes on tohtu hulk korteriühistute tegevusega seotud kohtuasju. Konfliktisituatsioonide vältimiseks võiks keskusel olla õigus nende probleemide iseseisvaks lahendamiseks.

Muidugi on projekti autor huvitatud elanike endi suhtumisest sellesse küsimusse. Ühiskonnas leidub nii ettepaneku pooldajaid kui ka vastaseid. Meid huvitavad mõlema poole seisukohad.

Palume saata oma arvamused aadressil: jurist@haaberstihaldis.ee

Viktor Jerofejev: Va

Meediaklubi „Impressum“ kutsel käis suvel Tallinnas maailmas hinnatud vene literaat ja telejuht Viktor Jerofejev. Tema raamatuid on tõlgitud 40 keelde. Jerofejevi vaarisa Aleksandr Popov oli üks raadio leiutajatest. Tema sugulussuguluses leidub Dmitri Mendelejevi, keemiliste elementide perioodilisussüsteemi looja. Ta on sugulussidemetes ka poeet Aleksandr Blokiga. N.Liidus kuulutati Jerofejev dissidendiks. Uuel Venemaal on ta jäänud sõltumatu vaadetega inimeseks.

RAUL RATMAN
raulratman@hotmail.ee

Meil, venelastel, pole ajaloolist vabadust

Kirjanikuga kohtumise teema oli „See magus sõna – vabadus!“. Vabaduse teema on esindatud Jerofejevi kõigis teostes. Ta peab seda äärmiselt aktuaalseks nii tänase Venemaa kui ka teiste endiste sotsialismimaade jaoks.

„Meil Venemaal ei ole „suhtlemisest vabadusega“ midagi välja tulnud,“ kurtis Jerofejev. „See ei ole intelligendi kaeblemine ega diagnoos. Me tõesti ei ole sellega siiani toime tulnud. Meil taastekitatakse kahte liiki vabadust: esimene – täielik vaba voli, milles oleme kenakesti pea kaotanud; teine – küllalt tunneme, et vabadus on vajalik, kuid ei tea, millesse meie jaoks seisneb. Meil on nüüd valikuvõimalus. See ajab ärevusse, tekitades kõike lubatavuse tunde. Teisest küljest on see seisund, mis varjutab meie eest viimsegi elutõde. Meie, vene rahvas, tegeleme teistest sagedamini elumõtte otsimisega. Ameeriklane on selle leidnud, inglane loobunud otsimast, vene inimene aga jätkab selle otsinguid sajandite kestel, kuid tulemusteta: ta ei leia seda. Kuigi otsing tuleb kasuks.“

„Hindan seda otsingut väga. Tendants, et me peame elumõtte lõpuks leidma, on terav-

dunud. Kui vaatamata pingutustele seda ikkagi ei leia, siis mõtleme selle välja: utopia alal oleme suured meistrid,“ nentis Jerofejev.

„Meie rahval on veel üks suur anne – elav kujutlusvõime, millega me sageli teisi rabame. Meil on potentsiaali, kuid me rakendame seda vähe. Ajaloolist vabadust pole meile antud. Eksisteerides Ida ja Lääne vahel, oleme kulutanud aega omaenda, tõelise vene valitsemisviisi väljaselgitamiseks. Me ei ole lahendust leidnud, kuigi oleme end hirmsasti ära kurnanud. Meie ajalugu pole õnnelik olnud, heroiline aga küll. Vabadusepuudus on saatnud meid sajandite, „mõtiskles kirjanik alustuseks.

Meediaklubis „Impressum“, mis loodi eelkõige ajakirjanike jaoks ja kus kohtumine aset leidis, kõlanud küsimustele vastates puudutas Jerofejev seda, kuidas tänases Eestis aeglaselt, kuid järjepidevalt hävitatakse vene meediat ja vene teatrit, kuidas piigi otsa on võetud vene koolid. Küsiti, kuidas kirjanik suhtub praeguste Eesti võimude ideesse kahe põlvkonna jooksul läbi viia vene elanikkonna täielik eestistamine?

Jerofejev vastas: „Võtan seda retoorilise küsimusena. Täiesti selge, et Eestis ja teistes Baltimaades tuleb säilitada meie imepärane keel. Meil on ilus

keel, ilusad naised ja must kala-

mari – seda polegi vähe! Kui ma töötasin õppejõuna Ameerikas, märkasid tendentsi, et kui emigrantide esimene põlvkond ei kisu end veel lahti oma keskkonnast, ei loobu oma keelest, siis teine põlvkond selle juba minetab, tahab olla ameeriklane; kolmas aga otsib juba oma juuri, kahetseb, et ei tunne vanaisade keelt. Mulle tundub, et see toimub nii ühiskonna kui ka riikidega. Vene keele kaotamine ei tee Balti riike paremaks, vastupidi, see vaesestab nende vaimset potentsiaali, sest vene keele taga on võimas kultuur, mida võib võrrelda renessansiga.“

Eesti mittekodanikud pöördugu sõltumatu Ameerika advokaatide poole!

Jerofejevile anti üle kiri kirjanik Reet Kudult (elab praegu Belgias), kes palus selle ära trükkida Lääne ajalehes, kas inglise või prantsuse keeles. Sest kui avaldada pöördumine vene keeles, võidakse seda võtta kui nn Kremli-mänge.

Küsimus kõlas: kuidas Jerofejev võiks selgitada sellist ajaloolist paradoksi, kus esimene, mis Eesti N.Liidu koosseisust väljudes tegi, oli kolmandiku elanikkonna ilmajätmine kodanikuõigustest? Sajal tuhandel inimesel on siin siiani hall pass, s.t mittekodanike isikutunnistus.

Tsiiviliseeritud Euroopa jaoks peaks see olema häbiplekk. Kuid Euroopa ei taha sekkuda Eesti siseasjadesse ega viia küsimust kooskõlla demokraatia põhimõtetega. Kohalikud propagandistid toovad õigustuseks nn Nõukogude okupatsiooni.

Jerofejev tõdes: „Paljud näevad ja saavad aru, et viimased 20 aastat käib Eesti ja Venemaa vahel „abiellulatusprotsess“.“

VII OMAVALITSUSFOORUM

Reedel, 18. novembril Tallinna Õpetajate Majas (Raekoja plats 14)

Päevajuhid

Toomas Vitsut, Tallinna linnavolikogu esimees
Ülo Needo, Mooste vallavanem

Päevakava

12.15–13.00 Registreerimine, kohv ja suupisted
13.00–13.15 **Toomas Vitsut** ja **Ülo Needo** – foorumi avamine

Tervitused

13.15–13.35 Tallinna linnaeap **Edgar Savisaar** – Õigus oma valitsusele!
13.35–14.00 Tallinna Tehnikaülikooli professor **Sulev Mäeltsemees** – CLRAE ettekirjutuse täitmine Vabariigi Valitsuse poolt perioodil 26.10.2010–01.09.2011.

14.00–14.20 Läti Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Liidu vanemnõunik **Dr oec. Maris Pukis** – Läti omavalitsuste olukord ja perspektiiv.

14.20–14.40 Valga linnaeap **Kalev Härk** – Omavalitsuste probleemid Lõuna-Eesti elu valguses.

14.40–15.00 Tartu Ülikooli majandusteadlane **Viktor Trasberg** – Tulumaksu jaotumine omavalitsuste lõikes aastatel 2003–2010.

15.00–15.15 *Sõnavõttud.*

15.15–15.20 *Ühisavalduse vastuvõtmine.*
15.20 *Lõpetamine.*

Osavõtust palume teada anda **hiljemalt 17. novembriks** telefonil 64 04 109 või e-mailil keidi.vosu@tallinnlv.ee. Ühisavaldusse ettepanekute tegemise ja sõnavõtmise soovi korral palume ühendust võtta Siret Kotkaga e-mailil siret.kotka@tallinnlv.ee.

badus on oskus kasutada sulle eluajal antut

Jerofejev Tallinnas.

Foto "Impressumi" koduleheküljelt.

Siin on kaks tõe ja kaks õigust, mis ei lange kokku. Eestlastel on asjast oma ettekujutus, meie kaasmaalastel aga teine. Universaalne tõde pole siin võimalik. See küsimus pole reguleeritav. Eesti tõe, Eesti tulevikuväärtused erinevad tugevasti neist väärtustest, millega on siia tulnud omal ajal meie kaasmaalased, kas ehitustele või muule tööle, leidnud siin endale kodu. Eestlaste tunded ja nende inimeste tunded, kes momendil on jäänud õigusteta oma uuel kodus, – neid pole võimalik kokku sobitada, need on kaks erinevat maailma.

Euroopale apelleerida on mõtetu. Euroopa on alati tundnud hirmu Vene impeeriumi ees ja mõelnud, kuidas teda nõrgestada. Pigem ta toetab oma väikseid vendi eestlasi, kui kuulab Venemaad. Solvangud vene elanikele, mis siin on tehtud, see on teatud kättemaksuvorm, väga julma kättemaksu vorm,

teatud komplekside väljaelamine, mis on nüüd pööratud siiajäänud inimeste vastu, kes pole toimunud üldse süüdi. Koletu lugu Pronkssõduriga (soldat täidab käse, sõdureid ei solvata) ületab igasuguse riikliku viisakuse piirid. See on kurjuse revanši, ajaloolise kättemaksu periood. See jätkub, ja teie tahehahtmata olete selle perioodi ohvrid. Selle küsimuse lahendamiseks on diplomaatias vähe. Mulle tundub, et neid inimesi, kes osutusid sellises situatsioonis olevaks, on Venemaal vaja rohkem toetada.

Mispärast kestab tervelt 20 aastat suhtumine, et neid ei loeta kodanikeks? Ehk tõesti kardetakse, et toimub tagasipööre, et jälle taastub võim, mis oli vastukarva? Tuleb oma õigused kätte võidelda meetoditega, mis võivad olla paradoksaalsed. Näiteks otsida kaitset nende juures, kes võiksid teie poolele asuda,

võtta endale USA advokaadid, kellele kohalik võim kardab väljendada oma halvakspeanu. Iga eraldi probleem tuleks lahendada kohtu kaudu: kui inimesele liiga tehakse, peab ta ju leidma vahendi, millega ennast kaitsta.

Kui riigil on põhiseadus, mille järgi võib jätkata apartheid, siis tuleb seda arutada rahvusvahelistes instantsides. Tuleb leida spetsiaalselt selleks välja õpetatud inimesed. Miks just Ameerika advokaadid? Sest raha eest töötava ameeriklasega ei saa kohalik võim tootseada."

Vallatu kurioosum putši ajal
Kirjanikult küsiti ka, kus ta oli 19. augustil 1991.

"Puhkusel! Mind ei lastud kaua aega välismaale "Metropoli" pärast, ainult Poolasse (mu naine oli poolatar). Kui algas suhteline liberaliseerimine, siis 1988-ndal ühel dineel, mille Roland Reagan korraldas

Moskvas, küsis Gorbatšov minult: "Miks sind Kirjanike Liitu ei võetud?" – "Ei võetud ja kõik." Juba järgmisel päeval helistati Kirjanike Liidust ja kuidagi lipitsevalt küsiti: "Viktor Vladimirovitš, miks te meile sisse ei astu, me juba ammu ootame?" Olin rabatud, kui ruttu see kõik käib. Reagan aga küsis: „Kas Ühendriikides olete käinud? Ei? No ma kutsun teid külla.“ Juhtuski see, mis juhtus.

Ja 19. augustil 1991 olin perega Prantsusmaal Bretagne'is. Seal ma putšist kuulsingi. Siin on ka mingisugune müstika. Peesitasin rannaliival, ja äkki näen – minu juurde suundub Prantsuse televisioon. Kuidas nad mind küll leidsid!? Mind pandi riidesse, ja siis ma pidin putši paljastama. Taustal aga kaks päevitunud prantslannat mängisid bädmingtoni... Palja ülakehaga, „apelsinid“ hoogsalt hüplemas. No ma seal siis vehklesin ja paljastasin ja paljastasin... Ekspressiivselt žestikuleerides.

Õhtul kell kaheksa läksin hotelli ennast vaatama. Kõik istu-

putšist, aga nemad korraldavad toplessi!"

„Isa on minu jaoks hindamatu.“

Jerofejevi isa oli tuntud diplomaat. Töötas Kremli koos välisminister Molotovi abilistega, oli Stalini prantsuse tõlk. Oskas jääda korralikuks inimeseks ka süngedel aegadel. Kirjutus raamatu „Diplomaat“. (Muide, Viktor Jerofejevi üks viimastest bestselleritest on raamat Stalinist. – R.R.)

„Aastal 1942 töötas isa Stockholmis Nõukogude saatkonnas, oli kuulsa diplomaadi Aleksandra Kollontai isiklikuks sekretäriks. Ta kohtus 22-aastaselt selle legendaarse naisega ja töötas koos temaga kaks aastat.

Muide, kas teate ka, millega nad tegelesid? Mu isa, kes oskas hästi prantsuse keelt, aitas Kollontail kirjutada memuaare Mehhiko kirjustusele. Aastail 1942–1944! Samal ajal käis sõda, need olid kõige hirmsamad aastad, nõukogude totalitarism. Kollontai oli ainus, kes nimetas Stalinit Sosoks, nagu

Meie, vene rahvas, tegeleme teistest sagedamini elumõtte otsimisega. Ameeriklane on selle leidnud, inglane loobunud otsimast, vene inimene aga jätkab selle otsinguid sajandite kestel, tulemusteta.

vad teleri ees, juba teavad – siin käis Prantsuse televisioon, mind filmiti, nüüd näitavad uudistes. Ja tõesti, uudised algavad: Moskvas on putš, minu larhv supelrannal, ma midagi räägin ja need kaks prantslannat minu selja taga keksivad... (Naer saalis – R.R.)

Mõtlesin: „Milline pühadusteotus! Mina räägin neile seal

vanad bolševikud. Minu isa võttis osa Soomega rahu sõlmimise läbirääkimistest, mida Kollontai Rootsis pidas. Pärast sidus saatus isa Prantsusmaaga, kus veetsin lapsepõlve. Isa oli seal NSV Liidu saatkonna kultuurinõunik. Mu head lapsepõlvettavad olid Picasso ja Yves Montand, kes käisid meil külas sõprade staatuses.

Hiljem oli isa UNESCO peadirektori asetäitja ja asepresident.“

Jerofejev rõhutas: „Vabadus on oskus kasutada seda, mis on sulle antud sinu elu ajal. Parim kirjanik on kahe kultuuri kirjanik. Olen väga tänulik isale, et ta võttis mind igale poole kaasa. Mu mõlemad vanemad pärinesid aastast 1920, olles läbinud kõik tolle perioodi katsumused. Ema töötas Jaapanis, tema sai esimesena teada Richard Sorge hukkamisest...“

Kirjanik pani "Impressumi" kuulajaskonnale südamele:

„Olge head vanemad oma lastele, head vanaemad-vanaaisad oma lastelastele – see on iga põlvkonna jaoks kirjeldamatult tähtis.“

Isegi siis, kui see tõde avastatakse liiga hilja – tahaksin omalt poolt ülestähendustele kohtumisest Jerofejeviga lisada.

Viktor Jerofejev, vene kirjanik, teleprogrammi „Apokrüüf“ autor ja juht. Kandidaadiväitekirja „Dostojevski ja prantsuse eksistentsialism“ ilmus USA-s eraldi raamatuna. Aastal 1979 visati Jerofejev almanahhi „Metropol“ asutamise pärast NSVL Kirjanike Liidust välja ja kuni 1988. aastani tema raamatuid ei trükitud. Kõige kuulsam Jerofejevi romaan on „Russkaja krassavitsa“ (Vene kaunitar). Tema jutustus „Elu iidoodiga“ sai Alfred Schnittke ooperi libreto. Raamatu „Hea Stalin“ kavatses ekraniseerida Hollywood. (Muide, kirjutada 21. sajandil raamat, mille pealkirjaks „Hea Stalin“, on suur julgustükk.) PEN-klubi liige, Vladimir Nabokovi kirjandusauhinna laureaat (1992), Prantsuse kunsti ja kirjanduse ordeni kavaler (2006).

Hugo Hiibus: Nalja mõista polegi nii lihtne

Armastatud pilkepiltmik ja Kesknädala pikaajaline karikaturist Hugo Hiibus üllitas raamatu „Piibu ja pliiatsiga“, mis on täis tema joonistatud šarže, karikatuure ja ekliibriseid. Lahket piibu ja pliiatsiga meest tuli 25. oktoobril Rahvusraamatukogusse raamatuesitlusele tunnustama palju tema häid sõpru ja talendi austajaid. Hiibus on ses mõttes õnnelik kunstnik, et tema tegevus on olnud mitmekesine ja ta on kogu aeg olnud kesk elu. Tema karikatuure on ära trükitud mitmetes maades, peale Eesti vast kõige rohkem Soomes. Hea huumor on see, mis hoiab inimesed vaimselt tervena ka kõige kriitilisematel aegadel. Kesknädal avaldab siin Hugo Hiibuse vaatenurga sellest, milline peaks üks õige huumor olema:

„Jääb mulje, nagu jaguneks inimkond kolme põhilisse gruppi. Osa ei naera üldse. Teine osa itsitab kogu aja. Kolmas osa teeb seda põhjusega. Osa viimastest naerab ühe nalja üle kolm korda: esmakordselt anekdooti kuuldes, teist korda selle edasirääkimisel ja kolmandat korda, kui nali talle ära seletatakse...“

Polegi nii lihtne nalja mõista. Nalja vastuvõtja ei pruugi olla vastavas tujus. Võib-olla aeti tal äsja auto ära. Või võitis naaber miljoni. Ka kooselu ämmaga, nigel korter, liiderdav naine, halvad töötingimused jm. ei soodusta nalja mõistmist. Lisaks neile välisele veel kompleksid, harjumused, refleksid. Kes meist on kompleksidest täiesti vaba? Geenid, keeruline lapsepõlv jm. saadavad meid kogu elu. Me ei vastutagi oma tegude eest. Me ei saa ju ise valida ei välimust ega iseloomu. Küsitav on naise valik. Poodu majas nõorist ei sobi rääkida. Hea nali sobivat aga ämma matusele küll Prantsusmaal. Labane nali ainult laadale. Alati ei tähenda ka naeratus nalja päralejõudmist. Võib-olla naerdi autori enda üle. Kusjuures eelnevatel põhjustel ei pruugi ta üldse süüdi olla.“

KOLLEEGID: Heinz Valk (paremal) tuli raamatu „Piibu ja pliiatsiga“ esitlusele oma head kolleegi Hugo Hiibust tunnustama.

Foto: Indrek Veiserik

Väärtuspõhine jalgpall

Kilde rahvasuust ...

Milline on väärtuspõhine poliitika? Väärtuspõhine poliitika on see, kui ainult tugevam teab, mida nõrgem vajab.

Milline on väärtuspõhine jalgpall? Väärtuspõhine jalgpall on see, kui kohtunik teab, kumb meeskond võidab.

Allikas: Eesti Iseseisvuspartei koduleheküljelt

16. november 1988: Eesti avalikkus kihas

Edgar Savisaare märkmed

Katkendeid raamatust „Rahvarinne * 1988 (Kakskümmend aastat hiljem)“, Tallinn 2008

V Rahvarinne võitleb: november

Ülemnõukogu erakorralisel 16. novembri istungil taheti vastu võtta vähemalt kaks dokumenti. Kõigepealt Eesti NSV konstitutsiooni paragrahvi 74 parandus, mis näeks ette, et üleliidulistes institutsioonides kehtestatud otsused hakkavad Eestis kehtima alles pärast seda, kui need on heaks kiidetud Eesti NSV Ülemnõukogu või selle presiidiumi poolt.

Teine tähtis dokument, mida ette valmistati, oli suveräänsusdeklaratsioon. Selle koostajatest on mulle meelde jäänud Enn Põldroos ja Ignar Fjuk, aga asjaga tegeles teisigi. (- -)

Tagantjärele nähakse toimunut kuidagi lihtsustatult, tegelikult rippus kõik veel viimase hetkeni õhus. Poliitiline komisjon võis välja pakkuda mis tahes otsuseid ning Arnold Rüütel noogutas neid kuulates mõistvalt, kuid see ei muutnud midagi. Järgmisel päeval teatati meile, et juristid ülemnõukogu presiidiumi sekretäri Viktor Vahti eestvõttel hakkasid meie „revolutsioonilistele sammudele“ vastu ja seetõttu ei saa neid ülemnõukogule esitada. Nii käis see mitu korda. Näo ees „jah“, seejärel selja taga „ei“. Rahvarindega seotud juristid ei olnud seejuures paremad kui justiitsministeeriumi ametnikud. Kõik kuuletusid Vahtile. Ma ei ole ennast kunagi nii üksikuna tundnud kui nendel päevadel! Lõpuks tuli mulle idee kutsuda Moskvas kohale Igor Gräzin, kes oli autoriteet – tema toonase naise isa oli Moskva juhtiva juriidilise instituudi direktor ja Kremli kulaarides väga kõrgelt hinnatud professor Kudrjavtsev. Pealegi oli Gräzin võimeline kergel käel üles ehitama mis tahes juriidilisi konstruktsioone ning ta polnud kaasa tõmmatud Eesti-sisestesse intriigidesse. (- -)

Paar päeva enne ülemnõukogu istungit tuli õhtul minu juurde Mainorisse Enn Põldroos oma murega. Ta ei välistanud, et istung kujuneb suureks pettumuseks, sest Kadriorus olavat jälle midagi ümber kirjutatud. (- -) Läksin kohe Kadrioru, võttes kaasa Põldroosi, Gräzini ja vist ka Marju Lauristini. Pidasime Rüttiliga maha pika vaidluse, milles ta meiega soostus, aga muidugi ei olnud teada, mis sellest eelnõust järgmisel hommikul saab.

Püüdsime mõjustada ka ülemnõukogu saadikuid. Toompeal vanas raamatukogus alustas tööd press- ja konsultatsioonikeskus, mida juhtisid Arvo Junti ja Tõnis Avikson. Tallinna kogunes üle saja välisajakirjaniku, kellele me regulaarselt korraldasime

pressiülevaateid ja kohtumisi. Panime kinni linnahalli, nõudsimme ülemnõukogu saadikutelt, et nad pärast istungi lõppu sinna kohale tuleksid, korraldasime bussitranspordi linnahalli nii saadikutele kui ka linnarahvale, jagasime lendlehti ja proklamatsioone. Teadsime, et vana ülemnõukogu saadikud oli kohale määratud kompartei ning meil polnud nende suhtes illusioone, kuid püüdsime neid

Hommikul läksime Viljaga Toompeale. Minule oli see rahvasaadikuna esimene ülemnõukogu istung. Lossi platsile oli külmast ja tuulisest ilmast hoolimata kogunenud hulk rahvast. Kompartei julgustati rahva eest välja astuma, eriliselt lootusi väljendati seoses Vaino Väljase nimega. Koos olid ka ülemnõukogu vanematekogu ja kommunistide parteigrupp. Rütitel vaikus. Väljas käskis Almannil rääkida Moskva

Mai Kolossova, kuid ma pidasin seda ebatõenäoliseks, et ta võtab niisuguse riski. Väljas aga võttis, ja kindlasti otsustas ta sel hetkel rohkemat kui ainult Eesti saatus.

Olen mõelnud, kas Väljas ikka sai tookord aru, mida ta teeb? Et ta päästab ühe käetõstmisega valla „suveräänsusdeklaratsioonide paraadi“ kogu Liidus, mis annab tugeva hoobi NSV Liidu ühtsusele. Üks tema kaastõetajaid on mulle jutustanud, et 17. novembril, päev pärast suveräänsusdeklaratsiooni vastuvõtmist, kutsuti ta I sekretäri juurde, kes olevat teda noominud sõnadega: „Kas sa ka tead, millega me oleme hakkama saanud? Tuleb välja, et meie vastuvõetud otsused on vastuolus NSV Liidu põhi-seadusega. Sult tuleb juristi diplom ära võtta!“ Väljas võis ju tookord nii ka rääkida, aga nõnda naiivseks ma teda küll ei pea. Tõenäolisem, et see oli üks osa tema maskeerimist, millega end Moskva ees õigustati. (- -)

Sellel istungil vahetus ka valitsuse esimees – Bruno Saul pidi lahkuma ja Indrek Toome tuli tema asemele. Toetasime tookord Toomet ning hindasime teda kui uuendusmeelset inimest, kes suudab leida kompromisse ning on aldis ümberkorraldustele. Üks detail. Suvel, ühel kohtumisel Mart Kadastikuga Tartus, rääkis talle meie plaanist toetada Toomet. Kadastik oli selles suhtes küllaltki kriitiline. Ta arvas tookord, et mina ise peaksin valitsusjuhiks kandideerima. Minule oluks see aga selgelt enneaegne, ma ei tundnud ennast veel liidrina Toompea võimukoridorides. Igatahes võtsin ma Toome asumise valitsusjuhi toolile positiivselt vastu ja kutsusin ka teisi Rahvarinde juhte teda toetama. Toomel oli suur šanss. 16. novembri õhtu linnahallis ja sellele järgnenud päevad oleksid võinud temast tõelise Eesti rahva liidri teha, aga mehel endal jäi pealehakkamist vajaka.

Mesaime aru, et Moskva püüab ülemnõukogus vastu võetud otsuseid vaidlustada või isegi tühistada. Tähtis oli, et need otsused hakkaksid kehtima enne, kui NSV Liidu Ülemnõukogu Moskvas kokku tuleb. Algas võidujooks ajaga. Et otsused hakkasid kehtima 10 päeva pärast nende avaldamist ajakirjanduses, siis luges tõepoolest iga tund. Anti välja Rahva Häälte erinumber, mille kättesaamiseks tekkisid tänavatel kilomeetripikkused järjekorrad.

* Toimetusele teadaolevalt on Külle Arjakasel käsil 16. novembrile 1988 ja suveräänsusdeklaratsioonile pühendatud raamat, kus ka Vaino Väljas on oma mälestusi jaganud, samuti Arnold Rüütel jmt.

Rahvarinne 1988

(Kakskümmend aastat hiljem)

ikkagi omalt poolt survestada. Peamine surveabinõu olid need 900 000 allkirja, millega Eesti rahvas oli väljendanud oma suveräänsustahet. (- -)

Ei saa salata Valge maja kavalust. Et kardeti Rahvarinde korraldatavaid avalikke koosolekuid linnades ja valdades ning mõjutamist seal, siis toodi suur osa ülemnõukogu saadikuid mitu päeva varem Tallinna ja sõna otseses mõttes peideti ära. Meie ülesanne oli nad leida ja kutsuda Rahvarinde konsultatsioonikeskuse, kus selgitati meie positsioone. (- -)

Kuid ikkagi käis dokumentide ettevalmistus (hinnang suveräänsusdeklaratsioonile, konsultatsioonile jne). Eesti avalikkus kihas.

/Väljavõte Edgar Savisaare kalendermärkimist: /

16. novembri õhtul linnahall (Mart Siilmann). Juristide nõupidamine (meie eelnõude põhjenduste väljatöötamiseks): Arvo Junti, Heiki Lindpere – 15ndal nimekirja; Igor Gräzin – redaktsioon 16ndal; Vilja Laanaru – sekretariaat; Ülle Lepp – tõlkeid, õõbimine, transport.

Ilma kellaegadeta päevaraamatust Rein Veidemann, Indrek Toome.

TALLINNA TV

14. - 20. november

ESMASPÄEV, 21.11

08:55 KAVA
09:00 TeTeVeke*
09:30 Terve tervis*
10:00 Kultuurimeeter*
10:30 Euroopa tee 9. saade.
Vene keeles*
Tallinn, olen kuulus!
12:30 Estica. Kolm öde*
13:00 Eikunagimaa
14:40 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 Elu peeglis*
18:30 TeTeVeke: Vurr.
18:45 Hundu päevikud
19:00 Kas tohib?
19:30 Tartu uudised
20:00 Pealinnapilt
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Tallinlase tarbeks*
21:30 Jutud folgiklubi
22:00 Alatriste
00:20 KAVA
00:25 TÄNA*
00:55 Tartu uudised*
01:25 Pealinnapilt*
01:55 Jutud folgiklubi*
02:25 Alatriste
04:45 InfoTV

TEISIPÄEV, 22.11

08:55 KAVA
09:00 TeTeVeke: Vurr.
09:15 Hundu päevikud*
09:30 Kas tohib?*10:00 Tartu uudised*
10:30 Pealinnapilt*
11:00 Tallinlase tarbeks*
11:30 Jutud folgiklubi*
12:00 TNTV*
12:30 Alatriste
14:50 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 Linna aed*
18:30 Hundu päevikud
18:40 Sini - valge lipu all*
19:10 Õigusnõu
19:30 Vaba mõtte klubi
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Helsinki - Tallinn
21:30 Spordisõbrad
22:00 Varjude mets
23:35 KAVA
23:40 TÄNA*
00:10 Õigusnõu*
00:30 Vaba mõtte klubi*
01:30 Helsinki - Tallinn*
02:00 Spordisõbrad*
02:30 Varjude mets
04:05 InfoTV

KOLMAPÄEV, 23.11

08:55 KAVA
09:00 Hundu päevikud*
09:10 Õigusnõu*
09:30 Vaba mõtte klubi*
10:30 Helsinki - Tallinn*
11:00 Spordisõbrad*
11:30 Kutseharidus Tallinnas, 4. osa
12:00 OTSE:
LV pressikonverents
12:30 Varjude mets
14:05 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 LV pressikonverents*
18:30 TeTeVeke: Vurr.
18:45 Hundu päevikud
19:00 Pealinna Pead
20:00 Kultuurimeeter
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Estica. Püha Vaimu kirik
21:30 Elu peeglis
22:00 Southlandi lood
00:20 KAVA
00:25 TÄNA*
00:55 LV pressikonverents*
01:25 Kultuurimeeter*
01:55 Estica. Püha Vaimu kirik*
02:25 Elu peeglis*
02:55 Southlandi lood
05:15 InfoTV

NELJAPÄEV, 24.11

08:55 KAVA
09:00 TeTeVeke: Vurr.
09:15 Hundu päevikud*
09:30 LV pressikonverents*
10:00 Pealinna Pead*
11:00 Kultuurimeeter*
11:30 Estica. Püha Vaimu kirik*
12:00 Elu peeglis*
12:30 Southlandi lood
14:50 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 Pealinnapilt*
18:30 TeTeVeke: Vurr.
18:45 Hundu päevikud
19:00 Spordisõbrad*
19:30 REC
20:00 KodanikuTV. Südamelt ära
20:30 TÄNA. Pealinna uudised

21:00 Inimeste lood
21:30 Linnaruum
22:00 Maffia vennad
23:45 KAVA 23:50 TÄNA*
00:20 REC*
00:50 KodanikuTV. Südamelt ära*
01:20 Linnaruum*
01:50 Maffia vennad
03:35 InfoTV

REEDE, 25.11

08:55 KAVA
09:00 TeTeVeke: Vurr.
09:15 Hundu päevikud*
09:30 REC*
10:00 KodanikuTV.
Südamelt ära*
10:30 Inimeste lood*
11:00 Linnaruum*
11:30 Tallinn liigub*
12:00 Terve tervis*
12:30 Maffia vennad
14:15 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 Helsinki - Tallinn*
18:30 TeTeVeke: Vurr.
18:40 TeTeVeke: Vurr.
19:00 Hundu päevikud
19:15 Pokumaa
19:30 Ajaga sammu
20:00 Kultuurimeeter
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Tallinn, olen kuulus!
21:30 Kuulujutud
22:00 Kus on Fred?
23:40 KAVA
23:45 TÄNA*
00:15 Ajaga sammu*
00:45 Kultuurimeeter*
01:15 Tallinn, olen kuulus!
01:45 Kuulujutud*
02:15 Kus on Fred?
03:55 InfoTV

LAUPÄEV, 26.11

08:55 KAVA
09:00 TeTeVeke: Vurr.
09:15 Hundu päevikud*
09:30 Koos parima sõbraga
09:50 Ajaga sammu*
10:20 Kultuurimeeter*
10:50 Kas tohib?
11:20 REC*
11:50 Õigusnõu*
12:10 Tallinn, olen kuulus!
12:40 Vaba mõtte klubi*
13:40 Kus on Fred?
15:20 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 TeTeVeke: Vurr.
18:15 Hundu päevikud
18:30 Estica. Püha Vaimu kirik*
19:00 Etnos
19:30 Maatriks
19:30 Jäljed
20:00 TÄNA. Pealinna uudised
20:50 KodanikuTV. Südamelt ära*
21:20 Dokumentaalfilm.
Kodanik - riigi alus
22:20 Kosmikud. Öö ei lase magada
23:40 KAVA
23:45 TÄNA*
00:05 Etnos*
00:35 Maatriks*
01:05 Jäljed*
01:35 Kosmikud. Öö ei lase magada*
02:55 InfoTV

PÜHAPÄEV, 27.11

08:55 KAVA
09:00 TeTeVeke: multifilm
09:15 Hundu päevikud*
09:30 Meistrite linn*
10:00 Kultuurimeeter*
10:30 Terve tervis
11:00 Linna aed
11:30 Tallinlase tarbeks
12:00 Suured helid. Viva Oratorio! Hingedepäev. In Paradisum
13:10 Maatriks*
13:40 Koos parima sõbraga*
14:00 Dokumentaalfilm.
Kodanik - riigi alus*
15:00 InfoTV
17:55 KAVA
18:00 TeTeVeke: multifilm
18:15 Triangel
18:45 Tallinn, olen kuulus!
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:50 Mina, eurooplane, 4. saade.
21:05 Terve tervis*
21:35 Hundu päevikud
21:50 Riisi rapsoodia
23:40 KAVA
23:45 TÄNA*
00:05 Tallinn, olen kuulus!
01:50 Riisi rapsoodia
03:40 InfoTV

Nädala juubilar ANTS OIDERMAA 120

Hans Oidermann, tuntud küll kui Eesti riikliku propaganda juht Ants Oidermaa, kuulub teise- või pigem isegi kolmandajärguliste riigitegelaste hulka. Ning kuna tema tegevust ja ka Riiklikku Propaganda Talitust on vähe uuritud, siis on täpsemaid hinnanguid õige raske jagada.

Ants Oidermaa on Pärnumaa mees, kes nägi ilmavalgust 2. detsembril (20. novembril vkj) 1891 Sauga vallas. Tema haridustee on igati korralik: 1912. aastal lõpetas Pärnus poeglastegümnaasiumi ning jätkas õpinguid Peterburi ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna vanade keelte osakonnas. Võimalik, et ta nägi enda tuleviku vanade kultuurkeelte vahendajana eesti keelde.

Kõik plaanid lõi segi Esimene maailmasõda. Sõja algul käis üle Tsaari-Venemaa patriotismilaine, mis ilmselt haaras ka Oidermaa kaasa. Igal juhul astus ta vabatahtlikult sõjaväkke, lõpetas sõjakooli ja võitis ohvitserina osa „suurest ilmasõjast“, olles seal muuseumi ka polgu gaasikomando ülema – amet, mis küllap nõudis tehnilist taiplikkust. Revolutsiooniliste segaduste ajajärgul sõdis Oidermaa admiral Koltšaki vägede koosseisus Siberis ja Kaug-Idas Punaarmee vastu. 1920. aastal jõudis Oidermaa

Eestisse tagasi. Proovis kätt ajakirjanikuna, olles tööalajale „Kaja“ juures. „Kaja“ esindas poliitiliselt Põllumeestekogusid – aga just siia kuulus suur osa 1930. aastate juhttegelasi, kellele noor Oidermaa võis silma jääda.

1922. aastast siirdus tööle Välisministeeriumisse, oli seal informatsiooniosakonnas ning alustas siis diplomaatilist karjääri. Aastatel 1926–1927 oli ta kaheksa kuud Eesti asjur Leedus.

Kaunasesse sattus Oidermaa ilmselt meestevahelise tüliga. Informatsiooniosakonda juhtis nimekas ajakirjanik Eduard Laaman, kelle esimene abielu lõppes kohtuprotsessi ja lahutusega. Viimasega oli aga Oidermaa otseselt seotud, sest peagi abiellus just tema Helmi Laamaniga.

Pöörde poliitikasse tegi Oidermaa 1927. aastal, mil temast sai Põllumeestekogude üleriikliku esinduse peasekretär ning aastast 1931 ühtlasi ka ajalehe „Kaja“ peatoimetaja. Märtsis 1934 viisid riigivanem Päts ja kindral Laidoner läbi riigipöörde, oktoobris saadeti parlament laiali. Algas nn vaikiv olek.

Ants Oidermaa kuulub „vaikiva oleku“ peamiste arhitektide hulka. Temast sai septembris 1934 asutatud

Valitsuse Informatsiooni- ja Propagandatalituse juhataja aasta hiljem, septembris 1935. Riikliku Propaganda Talitus allus otse peaministrile ning isegi Riigikontroll ei omanud ülevaadet asutuse eelarveraha kulutamisest.

1930. aastate teisel poolel selles asutuses töötanud Andrus Roolaht avaldas oma mälestused üleminekuajal, 1990. aastal. Ta kirjutas, et

Oidermaa kabinet asus Toompea lossi parempoolse tiibhoone teisel korrusel ning see oli „suhteliselt päris väike tuba üsna tagasihoidliku sisustusega“. Roolaht jätkas oma edukat karjääri ka Eesti NSV ajal ja oli ilmselt seotud nii mõnegi Nõukogude julgeolekuasutusega, ent tema toodud propagandapealiku töökoha iseloomustus peaks olema õige.

propagandaminister. Ants Oidermaa oli jõuline propagandamees. Talitus jagas teavet valitsusasutuste tegevuse kohta, aga korraldas ka kultuuriprogrammid ning viis riiklikul toel läbi mitmesuguseid üldrahvalikke suurüritusi, spordimängusid jms. Nii talitusejuhina kui ka ministrina kutsus Oidermaa kokku ajalehtede peatoimetajad ning andis suuniseid, kuidas ning

Peagi sai Oidermaast sel ajal ainsa lubatud erakonna, Isamaaliidu peasekretär ja keskjuhutuse liige. Alates märtsist 1937 töötas Oidermaa ajalehe „Uus Eesti“ peatoimetajana – see leht oli valitsusringkondade peamine häälekandja. Jaanuarist 1939 kuni 21. juunini 1940 oli Oidermaa valitsuse liige,

millise rõhuasetusega mõnda sise- või välispoliitilist sündmust tähistada. Samuti klaariti vaidlusküsimusi saatkondadega, kui nood olid Eesti välisministeeriumile avaldanud rahulolematust mõne ilmunud artikli osas.

21. juunil 1940 jälgis propagandaminister Oidermaa Toompeal sündmuste arengut, demonstrantide kogunemist lossi ette ning nende liikuma hakkamist Kadrioru poole. Ülaltsiteeritud Andrus Roolaht mälestuste järgi öelnud alati külmavereline minister: „Poisid, asjad on p...! See on lõpp!“

Tal oli õigus. 1940. aasta juunipöörde järel sai Oidermaast metsatööline. Edasise kohta on rida erinevaid andmeid: arreteeriti kas Tallinnas 9. detsembril 1940 või samal päeval Aegviidus, kus oleval end varjanud.

Ants Oidermaa mõisteti 2. juulil 1941 surma. Järgneva kohta on teatmeteostes jällegi suured lahknevused: kas viidi NSV Liidu tagalasse või hukati juba Tallinnas? Kui viidi tagalasse, võis jääda teel kadunuks. Igal juhul oleval NKVD teda hiljem otsinud, ent türmidest ja vangilaagritest Ants Oidermaad enam ei leitud.

Küllo Arjakas

Avalik telegramm erakondade vihkajale Rain Koolile

Rain Kooli ütles: „Pea tunnistama, et mulle on põhimõtteliselt vastumeelne igasugune erakondlus oma hierarhiate, võimuvõitluste, intriigide ja kohustuslikus korras samas suunas mõtlemisega.“ (Vikerraadio 29.8.2011)

PRIIT KUTSER
Põhja-Tallinna linnaosa-
vanema asetäitja

Mis mõttes erineb „erakondlus“ muudest eluvaldkondadest? Nii avalikus, kolmandas kui ka erasektoris on „oma hierarhiad, võimuvõitlused, intriigid ja kohustuslikus korras samas suunas mõtlemine“.

Kindlasti on seda kõike ka meediaväljaannete toimetustes. Pole võimatu, et mõnes toimetuses, nt Delfis, kus Kooli töötab, mõeldaksegi kohustuslikus korras ühes suunas. See ei ole niisugune „kohustuslik kord“, kus keegi keelab ja

käsib, vaid see on õhustik, atmosfäär, peatoimetaja soosing või ebasoosing. Vastasel korral tuleb nn teisitimõtlejal leida uus toimetuse.

Saime siis teada, et Rain Kooli vihkab erakondi. Ent kes Delfis siis armastab erakondi? Teie „sõltumatus“ ja „erapooletus“ meedias peab ju olema tasakaal?

Delfi „erapooletus“

tuli ilmekalt välja Keskerakonna suvise kongressi eel, kui Delfi „erapooletult“ tümitas üht ja ülistas teist kandidaati. Ühed said Delfis kogu aeg pildile ja vastulaused, kui neid avaldatigi, koristati kähku „allapoolet“. Savisaarlaste mängumaaks jäi vaid Kesknädal, sest „vaba“ meedia oli Keskerakonna esimehele põhimõtteliselt suletud. Huvitav-huvitav: kohe, kui keerad Savisaarele selja ja kukud teda sõimama, s.t esined n-õ reeturi ja väekargajana, oled valitsusmeelse peavoolumeedia jaoks kangelane, arvamusiõhke, kohe patsutatakse sulle tunnustavalt õlale. Sulle avanevad peavooluväljaannete lehkeklüjed ja stuudiod ning kollane meedia tungib lahke näoga sulle lausa koju diivanile, esikülgedel aga võime täheledada su säravat nägu. Kõik see kajastatuna meelas ja ülipositiivses kastmes.

Jutt sellest, et Keskerakond

on Eesti riigi vastane, nagu kuulsime 23. oktoobril maksumaksjate raha eest raadio- ja tele- „Olukorrast riigis“, kõlab Reformi ja IRL-i propagandana, sest tänane valitsus võrdub nende arvates Eesti riigiga. Kui julged midagi öelda Ansipi valitsuse otsuste vastu, asetud automaatselt Eesti riigi vastu!
Tule taevast appi, Rain Kooli! Kas Soome demokraatia elamine pole siis midagi õpetanud? Kas Soomes, kus Te 15 aastat töötasite, peetakse Soome valitsuse kriitikuid riigivaenlasteks? Siitpoolt Soome vaadates näivad sealsed asjad küll veidi vaiksemad – koalitsioon ei lajata opositsioonile nii labaselt nagu Eestis.

Opositsioon peabki kritiseerima,

olema asjalikult skeptiline ning valitsuse vigadele tähelepanu osutama, sest see ongi reaalse demokraatia riikides, kes peavad end demokraatlikeks. Keskerakonna sagedemoniseerimine nii Rain Kooli ja kogu Delfi ning mõne teisegi väljaande suunast ei teeni küll Eesti demokraatia huve. Vaat see on pigem Eesti riigi vastane!
Demokraatlikus riigis toetab

meedia tavaliselt opositsiooni ja on valitsuskriitilistel positsioonidel. S.t kui oled võimul, ole valmis selleks, et iga sinu liigutus on luubi all. Eestis see nii ei ole – kahjuks.

Rahvusriinghäälingu

uudistesaadetes produtseeritakse päevast päeva rõõmsõnumeid Eesti „europaradiisist“. Kunagine Hans H. Luige (IRL-i toetaja) hoiatus sellest, et Reformierakond on asunud ERR-i nii vertikaalselt kui ka horisontaalselt üle võtma, on tähtsamat, kuna paljud mõtlevad ajakirjanikud on avalikõiguslikust struktuurist minema löödud. Maksimaksja raha toodab Reformi ja IRL-i propagandat – see on omane diktatuuririikidele.

Härja Kooli,

kas kujutate ette demokraatiat ilma erakondadeta? Ilma nende hierarhiate ja intriigideta ning kohustusliku ühtpildi-mõtlemisega (mis kõik olemas Soomes, Rootsis, USA-s jm)? Erakondlikkus tähendabki ühtemoodi mõtleval inimeste kogumit! Liikmed on valinud ühise kindla maailmavaate ja järgivad seda. See on pigem tore, mitte halvustav väärt!
IRL on rahvuslik-konservatiivne, Reformierakond liberaal-demokraatlik,

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimi kõneleb enda eest ja Keskerakond on vasaktsentristlik. Kui mõni sotsiaaldemokraat hakkab ootamatult hõiskama, et sotsiaaltoetused raiskavad raha või et õhuke riik on suurepärase, siis küsitaks, kas temaga on kõik ikka korras? Sotsiaaldemokraadid selliseid seisukohti keegi ei eelda.
Muide, ma usun, et Te teate: vasaktsentrism kätkeb ideoloogiliselt endas multikultuurust ja maaelupoliitikat ning ka roheliste temaatikat. Nii et kui Keskerakond seisab ingerlaste, juutide, venelaste, ukrainlaste, rootslaste ja soomlaste eest, kes Eestimaal elavad, ei ole ta ideoloogiliselt eksinud. Kui Keskerakond nõuab suuremaid peretoetusi või kõrgemat pensioni, siis lähtub ta oma maailmavaatest, kuna vasaktsentrismi üks kolmest põhisambast on sotsiaalliberalism.

Olen mures,

et Eestis puudub tõhus meediakriitika. Eeldatakse, et meil on vaba ja sõltumatu ajakirjandus, kuigi on selgelt vastupeidiseid tõendeid. Muidugi, meil ei tapeta ajakirjanikke ja meediaväljaandeid ei panda kinni nende tõekspidamiste tõttu. Ent teatavasti on olemas ka teisi meetmeid ja vahendeid

saavutamaks just sellist meediakajastust, mis on meelepärase valitsevale võimuliidile.

Kõigele lisaks

märkiks valitsusmeedia (Postimees, Delfi, Eesti Päevaleht jne) pidevaid rünnakuid Kesknädala ja pealinnameedia (sh TTV) pihta. Need meeleheitlikud rünnakud kannavad endas kindlat eesmärki: kehtestada Eestis üks ja ainus lubatud mõtlemine, millesse annavad oma poolse tugeva panuse nii Rain Kooli kui ka Eesti Ekspress, Kanal2 „Reporter“ nimeline meelelahutus-uudistemagasin jmt.

Väiksemad nupukesed, kes end isemõtlejateks tituleerivad, ei pruugi aru saada, et on vaid etturid suuremas mängus. Nõnda nad siis istuvad ja näitlevad oma peaga mõtlemist, kuigi eemalt vaadates on nad *mainstream*’i esindavad mutrikesed. Mõistan, neil kõigil on pered, laenu, liisingud ja planeeritud soojamaa-reisid, kuid niiviisi tuuaksegi Eesti demokraatia ohvriks hetkelise ilusa elu nimel.

Vt. Kesknädal 7. september:
„Rain Kooli: Keskerakonna
verbaalsed sõimuruskad -
nüüd aitab!“